

วันศีล เรียกว่า“จ้อ”

วันศีลหรือวันอยู่กรรมของลื้อ จะมีขึ้นทุกๆ 15 วัน ในรอบการนับวันของลื้อ ซึ่งการนับวันเดือนปีของลื้อนั้น นับตามปฏิทินจีนและวันศีลของลื้อ คือวันที่พระจันทร์เต็มดวง และพระจันทร์มีดมืด จึงเป็นวันศีล เป็นหน้าที่ของผู้นำ ศาสนาประจำหมู่บ้าน (มือหมืออะ) ที่จะประกาศให้ ชาวบ้านทราบล่วงหน้า 1 วันว่า วันรุ่งขึ้นจะเป็นวันศีลบอก ให้ชาวบ้านห้ามใช้ของมีคม เช่น มีด ขวาน จอบ เสียม ห้ามทำงานไร่, สวน นอกจากนั้นก็ห้าม ฆ่าหมู ไก่หรือสัตว์ ทุกชนิดที่มีชีวิต วันศีลจะหยุดงาน 1 วัน อยู่ที่บ้านอยู่กับครอบครัวส่วนผู้หญิงก็เย็บผ้าปักผ้า ส่วนผู้ชายทำงาน บ้านเล็กๆน้อยๆที่บ้าน

เซ่นไหว้หลุมศพ ลื้อเรียกว่า“หลี่ฮ้อซัว”

หลังจากปีใหม่ผ่านไปสักสองเดือนกว่าๆ พิธีนี้จะจัดขึ้น ณ สุสานหรือหลุมฝังศพ ลื้อมีการเซ่นไหว้ที่ ณ หลุมฝังศพ พิธีกรรมนี้จะทำการ 3 ครั้ง ทำทุกๆ ปี หลังจากนั้นเซ่นไหว้ครบ 3 ครั้งแล้ว ไม่ต้องทำแล้ว ลื้อมีความเชื่อว่าวิญญาณไปเกิดใหม่แล้ว ถ้าครอบครัวไหนอยากจะทำต่อสามารถทำได้พิธีนี้ทำได้เฉพาะคนที่มีลูกชาย เช่น เวลาพ่อและแม่เสียชีวิตไป ลูกชายก็จะทำพิธี “หลี่ฮ้อซัว” ให้พ่อแม่ที่เสียชีวิตไปแล้ว ถ้าครอบครัวไหนไม่มีลูกชาย มีแต่ลูกสาวไม่สามารถที่จะทำได้ เพราะผู้หญิงไม่สามารถทำพิธีกรรมได้นอกจากผู้ชาย การเซ่นไหว้ให้กับคนตายที่สุสาน หมอผี ลื้อเรียกว่า(หนี่อะ) จะเป็นคนสวดบทปริเวณหลุมฝังศพ เพื่อให้ทราบว่าวันนี้ มาทำพิธี และสร้างบ้านใหม่ให้ ก็จะมีการฆ่าหมูและไก่ ทำอาหารเลี้ยงแขกกันที่มาช่วยงาน ณ บริเวณหลุมฝังศพ มีการละเล่นกัน คือ ใช้โคลนหรือขี้หมื่นกันหม้อและกันกะทะ ที่มีสีดำๆ มาทาหน้ากันและทาเสื้อผ้า ทั้งชายหญิงและผู้ที่เป็นร่วมพิธีกรรม ลื้อมีความเชื่อว่า ถ้าใครไม่ทำหน้าสกปรก ผีร้ายสามารถเอาชีวิตไปได้ ก็เลยเวลาทำพิธีกรรมนี้จะต้องมีการละเล่นสิ่งสกปรก จะได้จำหน้าไม่ได้ ทำให้รูปร่างหน้าตา สกปรก ไม่รู้ว่าใครเป็นใคร ผีร้ายจะได้ไม่เอาชีวิตไปด้วย

ชาวไทยภูเขาเผ่า

ลื้อ (ลื้อ)

เทศบาลตำบลคลองลานพัฒนา
อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

โทร. 0-5573-5489

www.khlonglanpattana.go.th

งานส่งเสริมการท่องเที่ยว

ฝ่ายอำนวยการ สำนักปลัดเทศบาล

ชาวไทยภูเขาเผ่าลีซอ (ลีซุ)

ประวัติความเป็นมา

ลีซอ (บางแห่งจะเรียกว่า ลีซุ) จะมีตำนานเล่าถึงเรื่องของน้ำท่วมโลกครั้งใหญ่ ซึ่งมีผู้รอดชีวิตเพียงหญิงหนึ่งชายหนึ่งเป็นพี่น้องกัน เพราะได้อาศัยอยู่ในน้ำเต้าใบมรกิมาพอน้ำแห้งสองพี่น้องก็ออกมาและตามหาใครก็ไม่พบ จึงรู้ว่าตนเองเป็นชายหญิงคู่สุดท้ายในโลก ซึ่งถ้าไม่สืบสายพันธุ์ มนุษยชาติก็ต้องเป็นอันสูญพันธุ์ไป แต่ก็ตะขิดตะขวงใจในพี่น้องจึงต้องเสี่ยงทายฟังความเห็นของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ทั้งสองเห็นมีไม่อยู่บนยอดเขา จึงจับตัวครกกับลูกโม้แยกจากกัน เชื้อให้กลิ้งลงจากเขาคนละฟาก พอจะถึงดินเขาลูกโม้ก็ไม่ยอมหยุดนิ่ง กลิ้งอ้อมดินเขาไปรวมกันเข้ากับครกในรูแบบเดิม เสียงทายหลายครั้งก็ออกมาแบบเดิมทุกครั้ง พี่ชายน้องสาวเห็นว่าพระเจ้ายินยอมพร้อมใจให้สืบพันธุ์แน่ๆ จึงแต่งงานกัน และไม่นานก็มีลูกด้วยกัน ลีซอ เป็นชนเผ่าที่มีการแต่งกายมีสีสันสดใส และหลากสีมาก ความกล้าในการตัดสินใจ และความเป็นอิสระชนได้สะท้อนออกมาให้เห็นจากการใช้สิ่วที่ตัดกันอย่างรุนแรงในเครื่องแต่งกาย คนอื่นเรียกว่า "ลีซอ" แต่ตัวเองเรียกว่า "ลีซุ" (คำว่า ลี มาจาก อีหลี แปลว่า จาริตประเพณีหรือวัฒนธรรม ชู แปลว่า คน) มีความหมายว่า กลุ่มคนที่มีขนบธรรมเนียมจาริตประเพณี และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง อาจกล่าวได้ว่า ชาวลีซอ เป็นกลุ่มชนที่รักอิสระมีระบบจัดการความสัมพันธ์ทางสังคมที่ยืดหยุ่น เป็นนักจัดการที่มีประสิทธิภาพ จะไม่ยอมรับสิ่งใหม่โดยไม่ผ่านการเลือกสรร และจะไม่ปฏิเสธวัฒนธรรมที่แตกต่างโดยไม่แยกแยะ ด้วยเหตุนี้เองทำให้ชาวลีซอมีศักยภาพในการปรับตัวเข้ากับเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี

วัฒนธรรมและประเพณี

วันขึ้นปีใหม่

ปีใหม่อลีซอจัดขึ้นในวันที่ 1 เดือน 1 ของเดือน ซึ่งลีซอเรียกเดือนนี้ว่า "โซเซยียอฮา" เป็นวันที่มีความสำคัญมากสำหรับชาวลีซอ เพราะเชื่อว่าเป็นวันเริ่มต้นสำหรับชีวิตและสิ่งใหม่ให้สิ่งเก่า ๆ ที่ไม่ดีหมดไปพร้อมกับปีเก่า จึงมีการเฉลิมฉลองด้วยการทำพิธีกรรม และจัดงานรื่นเริง เช่น การทำบุญศาลเจ้า และเทพเจ้าต่างๆ ของชาวลีซอ การขอศีลพรจากเทพเจ้าและผู้อาวุโส การร้องเพลง การเล่นดนตรี และการเต้นรำ เป็นต้น ก่อนวันขึ้นปีใหม่ 1 วันหรือวันสุดท้ายของเดือน "หลาอี" (เดือน 12) จะมีการตำข้าวปึก หรือเรียกว่า "ปาปาเตียะ" คือการนำข้าวเหนียวให้สุกแล้วนำไปตำใน "ลูทว" จนนุ่มแล้วโรยแป้งหรืองาเพื่อไม่ให้ข้าวเหนียวติดมือ แล้วปั้นเป็นก้อนพอประมาณใส่ลงในใบตองที่เตรียมไว้ โดยทบใบตองไปมาหน้าละ 2 ก้อนจนใบตองหมดแผ่น จึงทำแผ่นใหม่เรื่อยๆ ไปจนหมด ก่อนวันปาปาเตียะ 1 วัน ตอนเย็นวันนั้น "มือหมือ" จะต้องเป็นคนแช่ข้าวเหนียวก่อนและจุดประทัดเป็นสัญญาณบอก

จากนั้นชาวบ้านอื่น ๆ ก็จะแช่ข้าวเหนียวได้ ช่วงเย็นต้องเตรียมต้นไม้ "โซเซยียและจีว" ซึ่งจะเลือกเอาจากต้นไม้ที่มีลักษณะงาม ลำต้นยาวเรียวยาว สูงประมาณ 1.5 เมตร โดยนำต้นไม้มาปักกลางลานบริเวณบ้าน จากนั้นนำ "ปาปา" และเนื้อหมูหันยาวประมาณ 6 - 7 นิ้ว "ซาซือ" แขนงที่เสาะและจุดรูป 2 ดอก และมีการเตรียมไข่ต้ม และเส้นด้ายยาวขนาดที่จะมัดที่มือหรือคอได้เท่าจำนวนสมาชิกในบ้าน ผู้อาวุโสในบ้าน (จะเป็นผู้ชาย) เป็นผู้ทำพิธีเรียกขวัญ "โซวฮาควว" โดยการเอาไข่ต้มทั้งหมดและเส้นด้ายที่จะใช้มัดวางบนถ้วยที่ใส่ข้าวสุกที่วางบนผ้าอีกชั้นหนึ่ง ไปยื่นเรียกขวัญที่หน้าประตูบ้าน เมื่อทำพิธีเสร็จจึงทำการผูกด้ายสายสิญจน์ และให้ไข่ต้มแก่สมาชิกคนละใบเพื่อให้อาหารขวัญที่อาจหลุดลอยไปจากร่างกายของเจ้าของได้กลับเข้าร่างของตน

กินข้าวโพดใหม่ ลีซุเรียกว่า "ซื่อแปะก๊วย"

วันกินข้าวโพดใหม่จะอยู่ช่วงเดือนสิงหาคมของทุกปี ตรงกับกลางเดือน 7 ของลีซุ จะมีวันสำคัญอยู่ 3 วัน ในหมู่บ้านทุกคนหลังคาเรือนจะต้องหยุดทำงาน (ยกเว้นผู้ที่นับถือคริสต์) จะมีการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษในบ้านและผีประจำหมู่บ้านพิธีกรรมนี้ทุกหลังคาเรือนจะหาของเซ่นไหว้ คือ ข้าวโพดแดงกวา อ้อย ดอกไม้ พืชผักต่างๆ และรูปเทียนและมีการสวดบทขอคุณผีบรรพบุรุษและเทพเจ้า ที่ช่วยดูแลพืชพันธุ์ธัญญาหาร รวมถึงสัตว์เลี้ยงต่างๆ และคนในบ้านให้อยู่อย่างมีความสุขตลอดมา

เอื้อยี่ปา

จะมีขึ้นหลังจากปีใหม่ผ่านไปประมาณเดือนกว่าๆ พิธีนี้มีเพียง 1 วัน 1 คืน เท่านั้นจะมีการเซ่นไหว้บรรพบุรุษในบ้านและผีบรรพบุรุษประจำหมู่บ้านตอนกลางคืนก็จะมีการเต้นรำกันหน้าบ้านของผู้นำศาสนา (มือหมือผะ) จะไม่มีต้นไม้ปีใหม่ พิธีกรรมนี้ก็สำคัญมากสำหรับชาวลีซุเช่นกัน